

Frivilligheten + kommunen = sant

**Rapport om frivillighetens syn på
egne ressurser og utfordringer i
Skedsmo kommune 2016 – en
oppsummering**

Innledning

Denne undersøkelsen om frivilligheten i Skedsmo kommune ble gjennomført i desember 2015 og januar 2016. Alle frivillige lag og foreninger ble invitert til å delta. Undersøkelsen er et samarbeid mellom Frivillighet Norge og Skedsmo kommune og bygger på felles erfaringer fra informasjonsmøter med organisasjonene og politisk ledelse i Skedsmo kommune.

Hensikten med undersøkelsen er å bistå kommunen med å utvikle en frivillighetspolitikk og å samle erfaringer til Frivillighet Norge på dette området. For å lykkes med samarbeid er det viktig at kommunen og de frivillige organisasjonene blir kjent med hverandre. Kommunen må bli kjent med utfordringene og mulighetene til de frivillige organisasjonene og organisasjonene må kjenne mulighetene for samarbeid med kommunen.

Totalt 534 organisasjoner fikk tilsendt det elektroniske spørreskjemaet, og lenke til skjemaet ble også lagt ut på kommunens nettside. Vi fikk svar fra 195 organisasjoner, hvorav 155 organisasjoner gjennomførte hele undersøkelsen – altså en svarprosent på 37 %. Foreningene og lagene som har svart, representerer et bredt spekter av frivilligheten i Skedsmo kommune

Frivillighet Norge håper undersøkelsen kan bidra til at Skedsmo kommune, i dialog med frivilligheten, utvikler konkrete tiltak i sin frivillighetspolitikk som skaper vekst og utvikling for lag og foreninger i kommunen.

Metode

Respondentene ble bedt om å svare på spørsmål innenfor fire hovedkategorier: Hva slags type forening de representerer, om foreningens medlemmer og ressurser, samarbeid med andre og foreningens mål og utfordringer. Der flere fra samme lokallag hadde svart på spørreskjemaet ble svaret til leder i lokallaget valgt som tellende. Frivillighet Norge anså den totale svarprosenten – 37 % – for å være tilfredsstillende.

Frivillighet Norge la 2. februar fram hovedfunn fra undersøkelsen i en foreløpig rapport, slik at kommunen kunne komme med innspill til hva de mente var viktig å vektlegge i den endelige analysen. Dette for å sikre at innholdet i rapporten skulle være mest mulig relevant for kommunen.

Hovedfunn

Denne undersøkelsen kartlegger et bredt utvalg av organisasjoner. Kulturorganisasjonene (29 %) og idrettsorganisasjonene (20 %) utgjør de to største gruppene i undersøkelsen.

85 % av lagene har månedlig aktivitet eller mer. 82 % av organisasjonene er åpne for alle som vil delta. Det gjennomsnittlige medlemstallet i organisasjonene er på 306 medlemmer, mens medianen er på 85 medlemmer.

De fleste foreningene har hatt en stabil eller økende medlemsmasse de siste årene. Lagene opplever likevel at rekruttering av nye frivillige, medlemmer og til tillitsverv kan være vanskelig, spesielt av faste medlemmer og til styreverv. Det mest gjennomgående svaret er: Jo større og oppgaver og ansvar (over tid) på det enkelte medlemmet, dess vanskeligere blir rekrutteringen.

Vanskelighetene med rekruttering kan oppsummeres i at 1) lagene skriver at de opplever at folk har for dårlig tid; 2) at folk vegrer seg for langvarige forpliktelser – på grunn av deres livssituasjon eller at de selv mener at de ikke kvalifiserer for vervet; 3) at rekrutteringsbasen er for liten (eldre, funksjonshemmede, sykdomsrammede – eller at interessen for foreningens aktivitet er begrenset); 4) for krevende administrasjonsoppgaver og 5) at de mangler lokaler.

Organisasjonenes forslag til hvordan rekrutteringen kan lettes samsvarer i stor grad med svarene fra de foreningene som har lyktes med rekrutteringen. Disse kan oppsummeres i: 1) Satsning på synlighet; 2) god informasjon innad i organisasjonen og utad; 3) ryddig organisasjonskultur og godt sosialt miljø internt; 4) gode lokaler/fasiliteter og 5) flinke instruktører/trenere/et godt og forutsigbart aktivitetstilbud.

161 av 168 respondenter bruker lokaler i forbindelse med sine aktiviteter. Mange har avtaler med private aktører (næringsliv, arbeidsplass, andre foreninger), men de fleste leier eller låner gratis hos kommunen. Flere skriver at lokalleien hos kommunen er for dyr og at lokalene er lite egnede for deres aktiviteter. Noen skriver at avtalen om lokalleie er for uforutsigbar. 72 % mener at tilgjengeligheten for personer med nedsatt funksjonsevne er tilfredsstillende eller bedre. 13 % mener at tilgjengeligheten er svært lav.

Foreningenes viktigste inntektskilder er medlemskontingenten (84 % oppgav dette) og offentlige midler (kommunale (49 %), nasjonale (19 %) og fylkeskommunale (16 %)). 29 % av respondentene mottar gaver fra næringslivet; 15 % får inntekter gjennom dugnadsinnsats for næringslivet eller det offentlige. Mange av organisasjonene har lav kompetanse på å søke økonomisk støtte og opplever det som ressurskrevende å sette seg inn i denne prosessen. Flere ønsker mer informasjon om hvor og hvordan man søker økonomisk støtte, og noen foreslår å samle informasjon på én nettside, samt at kommunen forenkler søknadsprosessen. Mange ønsker mer langsiktig støtte slik at de slipper å skrive mange søknader – både fra det offentlige og fra næringslivet.

63 % av lagene samarbeider med andre lag og foreninger. 44 % opplever konkurranse fra andre frivillige foreninger. 28 % av foreningene samarbeider med næringslivet, hvorav 92 % mener samarbeidet er vellykket. 68 % ønsker å samarbeide (mer) med næringslivet i fremtiden. 64 % av lagene har samarbeid med kommunene der 72 % mener at samarbeidet er vellykket. En

overvekt av disse jobber med kultursektoren i kommunen (66 %). Det er kulturorganisasjonene som samarbeider mest med kommunen. 77 % av respondentene opplever at kommunen ønsker å samarbeide med frivilligheten.

Foreningene som samarbeider med kommunen låner og leier lokaler, deltar på arrangementer, arrangerer foredrag, prosjekter og festivaler og driver arbeid innen helse og omsorg. Noen kulturorganisasjoner får underskuddsstøtte fra kommunen når de arrangerer konserter, mens noen av interesseorganisasjonene fungerer som høringsinstanser i kommunen.

Lagenes viktigste målsetninger er direkte knyttet opp til foreningenes aktiviteter – her er målsetningene en naturlig følge av dette. For å nå disse skriver foreningene at de ønsker å rekruttere flere og utvide aktivitetstilbudet sitt.

Mange foreninger oppgir også at de største hindringene for å nå sine mål er ressurser: økonomiske, tidsmessige og mangel på medlemmer, økonomiske midler og lokaler/møteplasser. Flere av forslagene til hvordan kommunen kan bistå foreningene i å nå sine mål er direkte relatert til dette: Spesielt gjennomgående er ønsket om gratis lokaler. I tillegg foreslår foreningene flere informasjonskanaler, mer dialog, eller å ansette en frivillighetskoordinator.

Foreningene ønsker å bidra mer i kommunen, ved å utvide kommunens kulturmiljø, arrangere debatter, skape møteplasser, arbeide for kvinners rettigheter, holde familiearrangementer, skape et tryggere samfunn, holde konserter, hjelpe skadde og pårørende og å bidra til integrering. For å nå disse målene etterlyser foreningene flere ildsjeler og frivillige samt økte økonomiske midler.

Konklusjon

Undersøkelsen har kartlagt en bred og aktiv frivillig sektor i Skedsmo kommune. Foreningenes svar vitner om et stort engasjement i kommune og lokalmiljø og om at de driver et bredt tilbud av aktiviteter. Foreningene har et stort ønske om å være åpne og inkluderende overfor kommunens innbyggere. Mange av foreningene uttrykker et tydelig ønske om å oppfattes som tilgjengelige uavhengig av funksjonsevne, kulturell/språklig bakgrunn, økonomisk kapasitet og alder.

Foreningenes hovedutfordringer ligger i ressursproblemer: Antall medlemmer, økonomi og lokaler. Flertallet av organisasjonene mener at en større medlemsbase ville hjulpet dem i å nå målene sine. For å rekruttere flere medlemmer og medlemmer inn i tillitsverv tror flere at det ville hjulpet å satse på synlighet utad i kommunen og god informasjon innad. I tillegg opplever flere foreninger et profesjonaliseringspress som tapper laget for ressurser (les: tid til å drive egne aktiviteter og til å skrive søknader om økonomisk støtte). Mange mener også at bedre fasiliteter for aktivitetene ville lettet rekrutteringen, i tillegg til mer langsiktig økonomisk støtte. På denne måten kan foreningen planlegge fremover og gi et mer forutsigbart og etter egen oppfatning bedre tilbud til sine medlemmer. Undersøkelsen viser også at det kan oppleves som svært krevende for foreningene å søke om økonomiske støttemidler i Skedsmo, både fra privat og offentlig sektor.

Undersøkelsen viser at foreningene som samarbeider med kommune, næringsliv og offentlige instanser i utstrakt grad er fornøyde med samarbeidet. Mange ønsker flere møteplasser for å tilrettelegge for samarbeid, både med frivillighet, kommune og næringslivet. Slik kan alle parter bli klar over de gjensidige fordelene ved samarbeid med hverandre. Der foreningene møter utfordringer skriver de mest gjennomgående at løsningen på disse vil være bedre informasjonsflyt og mer dialog. Noen foreslår at kommunen setter av ressurser til å bedre dialogen med frivilligheten og mellom frivillig sektor og næringsliv. Foreningene ønsker å vite hvem de skal forholde seg til, og noen foreslår at kommunen ansetter noen til å koordinere samarbeid med frivillige.

Anbefalinger til videre arbeid

Undersøkelsen har avdekket flere forhold knyttet til utfordringer og ressurser blant frivillige organisasjoner i Skedsmo. Undersøkelsen kan dermed både brukes som et verktøy i videreutvikling av den konkrete frivillighetspolitikken og, i et større perspektiv, som en del av den generelle samfunnsplanleggingen i kommunen. Anbefalingene under er ment å være innspill på et strukturelt nivå innenfor områder som allerede er i positiv bevegelse. For konkrete problemstillinger vises det til hovedfunnene i undersøkelsen foran i rapporten.

Ta vare på og styrk frivilligheten i kommunen

Undersøkelsen viser et yrende og ambisiøst frivillig miljø i Skedsmo kommune. Mange organisasjoner samarbeider allerede med kommunen, med hverandre og næringslivet. Organisasjonene kan bistå kommunen i dens utfordringer, som for eksempel innen inkluderingsspørsmål. Kommunen bør derfor satse enda mer på frivilligheten og samarbeid med den.

Etablering av et frivillighetsforum

I en helhetlig frivillighetspolitikk er det avgjørende at hele bredden av frivillige organisasjoner har mulighet til å ha dialog, eller inngå samarbeid med kommunen, dersom de ønsker det. Ved siden av de lovpålagte rådene, der blant annet frivillige organisasjoner er representert, bør også andre typer lag og foreninger inngå i en struktur der man har en kontaktflate inn mot kommunen. Det anbefales at kommunen ser nærmere på hvordan dette organiseres i Skedsmo. Mange av foreningene skriver at de ønsker flere møteplasser for samarbeid og at de ønsker å imøtegå utfordringer med bedre dialog. Dette bør kommunen ta tak i, og legge til rette for møteplasser for kommune, frivillighet og næringsliv. Kommunen bør ivareta det vellykkede samarbeidet som alt eksisterer samt legge til rette for de foreningene som ønsker å innlede samarbeid med kommune og næringsliv. Kommunen bør også legge til rette for arenaer der de frivillige kan utveksle erfaringer og lære av hverandre.

Etabler en helhetlig frivillighetspolitikk

Intensjonen bør være å sette frivillighetspolitikken i kommunen i system, gjennom en plan eller erklæring for å skape vekst og utvikling i frivilligheten i Skedsmo. Frivillighetspolitikken bør avklare hvordan samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor skal fungere. Her er viktige

nøkkelord ledelse, partnere, kommunikasjon, struktur, roller og økonomi. For eksempel er det naturlig at kommunen initierer og leder samarbeidene, da frivillige organisasjoner ofte ikke har ansatte og ofte ikke ønsker ytterligere administrative oppgaver.

Foreningene ønsker å bli større, å rekruttere flere medlemmer, å kunne tilby flere og bedre aktiviteter og å bidra mer i kommunen. Frivillighet Norge anbefaler derfor at kommunen søker å tilrettelegge for langsiktig planlegging i frivilligheten. Foreningene oppgir at det kan være krevende å søke om økonomiske støttemidler – de vet ikke hvilke muligheter de har til å søke om støtte, eller opplever søknadsprosessen som svært ressurskrevende. Søknadsarbeidet gjør det krevende for enkeltmedlemmer å ta verv, og tapper dermed foreningen for tid og kapasitet. Kommunen bør utvikle et enkelt regelverk som skaper forutsigbarhet for alle typer foreninger. Frivillighet Norge anbefaler at kommunen iverksetter følgende tiltak:

- 1) Tilbyr opplæring for økonomiansvarlige og styreverv i frivillige foreninger, og
- 2) letter søknadsprosessen ved å *a)* samle relevant informasjon om hvor og hvordan foreningene kan søke om støtte; *b)* gir forutsigbare avtaler om driftsstøtte til foreningene som gjør at de kan planlegge aktivitetene sine og *c)* gir forutsigbare leieavtaler knyttet til lokaler.

Opplæring av ansatte i kommunen

Frivilligheten vil bidra mer og kommunen vil samarbeide mer med frivilligheten. Men de offentlige ansatte kjenner ofte for dårlig til frivillig sektor og potensialet som ligger der. Kommunen bør utføre kompetanseoppbygging i å samarbeide med frivilligheten på tvers av de ulike kommunale sektorene og nivåer. Samarbeidet med frivilligheten bør bli en naturlig del av hverdagen for alle aktuelle kommunalt ansatte. Det anbefales at kommunen informerer kommunale ansatte om hva som finnes av frivillighet i kommunen, hva som motiverer de frivillige, og hvordan man kan samarbeide. Eksempelvis bør alle som jobber i NAV, Voksenopplæring, Barnevern og Helse vite at de kan rekruttere sine brukere som deltakere, frivillige og medlemmer i frivillige organisasjoner i Skedsmo.

For å gjøre det enkelt å være frivillig i Skedsmo bør det også legges til rette for at foreningene har "én dør inn" i kontakten med kommunen for å få bistand om søknader, leieavtaler og støtte til å tilrettelegge for sine aktiviteter, og i spørsmål om samarbeid med en offentlig instans.

De ti frivillighetspolitiske bud

På Frivillighet Norges årsmøte 2015 vedtok en samlet frivillighet ti frivillighetspolitiske bud for samarbeid mellom frivillig sektor og kommune. Vi anbefaler at kommunene bruker disse i utvikling av sin frivillighetspolitikk.

Om Frivillighet Norge

Frivillighet Norge er et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner. Vi jobber for å skape større rom for frivilligheten gjennom å utvikle frivillighetspolitikken og bedre organisasjonenes rammevilkår.

Frivillighet Norge består av ca. 300 medlemsorganisasjoner fra alle felt innen frivillig virksomhet. Frivilligheten i Norge representerer 10 millioner individuelle medlemskap og 100 000 lag og foreninger over hele landet. Frivillighet Norge er frivillighetens kompetansebase, talerør og dialogpartner for myndighetene.

Frivillighet Norge har kontor i St. Olavsgate 25, 0166 Oslo.

Tlf: 21567650

post@frivillighetnorge.no

www.frivillighetnorge.no

Rapporten er utarbeidet av Hanne Linn Skogvang og Lise Corwin fra Frivillighet Norge. Materialet i denne undersøkelsen er omfattet av opphavsretten og åndsverklovens bestemmelser. Innholdet kan ikke brukes uten avtale med Skedsmo kommune og Frivillighet Norge.